

REPUBLIKA HRVATSKA
PREDSJEDNICA

KLASA: 016-02/16-01/01
URBROJ: 71-01-16-02
Zagreb, 13. veljače 2016.

Gospodin
Dr. Milorad Pupovac, SNV
Predsjednik

Poštovani gospodine Pupovac,

S uvažavanjem sam pročitala Vaše pismo, u kojemu ste izrazili zabrinutost zbog narastanja „atmosfere netolerancije i poruka mržnje prema političkim etničkim i drugim manjinama u našoj zemlji“.

U vrijeme svoje službe u državnoj upravi, a posebno u vrijeme dok sam bila ministrica u Vladi Republike Hrvatske, sudjelovala sam u nastojanjima izgradnje hrvatskog društva na temeljima snošljivosti, odnosno tolerancije, čemu ste i Vi davali svoj doprinos. Bila sam tada uključena u zajedničke napore da manjinama u hrvatskom društvu osiguramo i promičemo najviša ustavna jamstva njihovih prava. Izražavam zadovoljstvo što smo time Republiku Hrvatsku učinili primjernom državom u zaštiti manjinskih nacionalnih, vjerskih i drugih prava na europskoj i svjetskoj razini. Uvjerena sam i danas da je to dobar put kako bismo hrvatsko društvo učinili prostorom snošljivosti i suživota kao aktivnog dioništva svih u nastojanju za promicanjem ljudskih prava, općega dobra i, kako navodite, priznavanja „političkih i identitetskih razlika“.

Uvelike sam suglasna s Vama u tvrdnji da je u hrvatskom društvu porasla nesnošljivost. Posebno snažno osjetila sam to odmah nakon povratka u Hrvatsku u rujnu 2014. godine, nakon šestogodišnjeg izbjivanja radi diplomatskih dužnosti, koliko god sam tijekom godina rada izvan Hrvatske bila povezana s Domovinom. Ipak, vrativši se u Zagreb, osjetila sam tada ogromno razočaranje i brigu jer je Hrvatska očito otišla unatrag kad je riječ o međusobnom uvažavanju i poštovanju. Bila sam vrlo neugodno iznenađena sveopćim pesimizmom i vrlo niskom razinom političke komunikacije, kao i neprimjerenim i nadasve neodgovornim etiketiranjem.

Imala sam potrebu i tada to javno isticati. Nažalost, takvo ozračje nesnošljivosti drastično sam doživjela upravo u izbornoj noći nakon prvoga kruga predsjedničkih izbora, kada je bivši predsjednik Vlade Republike Hrvatske izrekao rečenicu „ili mi ili oni“.

Moj program bio je, i danas je, zajedništvo, pa je moje zaprepaštenje bilo tim veće što sam od onih koji formalno prisežu na toleranciju doživjela isključivost i poziv na radikalizaciju političkih razlika, sve do poziva na neku vrstu društvene eliminacije. Želimo li, dakle, govoriti o uzrocima koji su potaknuli „narastanje netolerancije i jačanje poruka mržnje“, ne možemo mimoći takve radikalizirajuće poruke i ne upitati se koliko su one ohrabrivale istomišljenike, kao i neistomišljenike, na slične postupke. Samim time, poštovani gospodine Pupovac, u suglasju s Vama da je u Hrvatskoj porasla nesnošljivost, ipak moram jasno kazati da taj proces nije započeo „nakon formiranja i izbora nove Vlade“, nego mnogo prije. Nažalost, u toj retorici se ustrajava, pa predsjednik sada vodeće oporbene stranke u Hrvatskoj ističe drskost i bezobrazluk kao navodno jedini jezik koji „neki“ razumiju, i obećava „pokazat ćemo im što je pakao“ („We'll give them hell!“). Stoga je neizbježno upitati se nisu li naposljetku i Vaša osobna negativna iskustava bar djelomice posljedica takvog višegodišnjeg, namjernog ili nenamjernog, stvaranja ideoloških i svjetonazorskih napetosti? Dakako, isto tako želim istaknuti neprihvatljivost bilo kojeg zaoštavanja javnoga diskursa od drugih aktera na političkoj sceni. U tome smislu posebice smatram potpuno neprihvatljivim izvikavanje ustaškog pozdrava „Za dom spremni“, koji šteti nacionalnoj koheziji, državljanskom zajedništvu i interesima Republike Hrvatske.

U svome pismu spomenuli ste kao žrtve „prijetnje i izljeva govora mržnje“ više javnih osoba i organizacija. Osuđujem zajedno s Vama takve postupke. Dužna sam, međutim, ustvrditi da među osobama koje ste naveli ima i onih koji svojim javnim djelovanjem godinama provociraju, iritiraju, pa i vrijeđaju najveći dio hrvatske javnosti, neistinito prikazuju i čak izruguju Domovinski rat i, u osnovi, nijeću stvarnost, a implicitno i samu ideju hrvatske države, stvarajući tako ozračje napetosti, isključivosti i netolerancije. To nikako ne navodim kao opravdanje vrijeđanja ili prijetnji tim osobama, što držim nedopustivim. Smatram međutim kako u prosudbi neželjenih pojava, uzimajući posebice u obzir i činjenicu da proteklih godina tijela državne vlasti nijednom nisu reagirale na takva izrugivanja i provokacije, treba biti objektivan.

Kao hrvatska predsjednica dužna sam štititi dostojanstvo svih građana, svih manjina, no vjerujem da ćete se složiti, i dostojanstvo hrvatskog naroda i vrjednote na kojima je stvorena hrvatska država. Utoliko, kada već, premda izvan potrebnog kritičkog konteksta, navodite spomenute osobe kao one koje su – zaključiti je prema Vašem mišljenju – zadužile hrvatsko društvo, a ipak su izvrgnute prijetnjama i uvredama, što, ponavljam, ne opravdam, bilo bi jednako potrebno navesti bar neke osobe koje su doživjele uvrede, poniženja, pa i represiju samo zato što su kao hrvatski branitelji, pripadnici drukčije političke opcije ili jednostavno kao hrvatski državljani izražavali svoje mišljenje ili uvjerenje. Kako, primjerice, okvalificirati ono što je nedavno doživio član moje uže obitelji usred Rijeke, da prolaznik pljune na nj' i dobaci mu „ustašo!“? Vjerujem kako ćete se složiti sa mnom kako takav gest nije izraz snošljivosti. Netko je počinitelja tog akta negativno radikalizirao. Skriva li se taj

netko možda iza riječi „tolerancija“ i „suživot“? Ali nije to jedini vidik nesnošljivosti. Osobno imam nažalost gotovo svakodnevno iskustvo da me se izjavama i komentarima diskriminira i diskreditira samo stoga što sam žena.

Želim biti vrlo jasna: onako kako treba osuditi postupke koji su upereni protiv ravnopravnosti, sigurnosti i dostojanstva političkih, etničkih i drugih manjina u Hrvatskoj, tako treba osuditi i sve postupke koji vrijeđaju hrvatski narod i bilo koju većinsku zajednicu. Snošljivost pretpostavlja uzajamnost uvažavanja i poštovanja. Stoga se očite provokacije i vrijeđanje nacionalnih osjećaja hrvatskoga naroda i goleme većine hrvatskih državljana koji vole svoju zemlju ne mogu nazivati „performansima“, „novinarskim“ ili „umjetničkim slobodama“ ili „satirom“. U potpunosti podržavam slobodu govora i umjetničke slobode, uključujući i satiru. Isto tako međutim držim da sloboda izražavanja pretpostavlja odgovornost i da nikada ne smijemo prijeći granicu nakon koje javna riječ postaje sredstvom uvrede drugoga. Kada je jedan hrvatski tjednik u vrijeme dok sam još bila ministrica prenio karikature proroka Muhameda objavljene u stranom tisku, rekla sam tada da se ne slažem s njihovim objavljivanjem jer sloboda izražavanja mora znati razlučiti granicu kada prelazi u vrijeđanje drugih. Isto tako gledam i na uvredljiv tekst u „Novostima“, tjedniku koji izdaje Srpsko narodno vijeće, a financiraju ga hrvatski porezni obveznici, u kojemu se izruguje hrvatska himna. Zar je to, kako njegovo izlaženje opravdava glavni urednik lista, doista „satira“? Podsjetit ću još samo na istovrsnu „satiričku“ zluradost u spomenutom tjedniku zbog pada dvaju Migova HRZ-a, a sve bez reakcije izdavača i nadležnih državnih tijela unatoč evidentnom vrijeđanju osjećaja hrvatskoga naroda. Nisu li i to događaji koji itekako stvaraju kontekst „atmosfere netolerancije“, na koju opravdano upozoravate? Koliko mi je poznato, takvi postupci nisu osuđeni ni od jednog pojedinca ili organizacije koje ste u svom pismu naveli kao žrtve „prijetnje i govora mržnje“, kao ni od jedne druge organizacije ili pojedinca koji se samozvano smatraju čuvarima demokracije i tolerancije.

U svojem pismu napisali ste da se nedavno u Zagrebu u „najgoroj totalitarnoj (fašističkoj) maniri“ ubacivalo letke neprimjerena sadržaja u poštanske sandučice. Smatram to sasvim neprihvatljivim, ali dužna sam upitati zar je „totalitarna manira“ samo fašistička? Zašto stalno izbjegavamo osuditi komunizam, iako je on ne manje od fašizma nastao i održavao se raznim oblicima zločina i kršenja ljudskih prava, i to desetljećima? Slijedom toga, jednako se postupa kada je riječ o kvalificiranju zločina tijekom i nakon drugoga svjetskoga rata. Ako se, naime, nedjela jedne ratne strane opravdano nazivaju fašističkim zločinima, jer oni to jesu, i ne mogu se ničim opravdati, dok se međutim ratni i poratni zločini druge strane opravdavaju osvetom ili floskulom da „svatko tko je ubijen bez suđenja nije nevin, samo mu nije sudskim procesom dokazana krivnja“, kako smo nedavno mogli čuti od jedne saborske zastupnice, onda je to vrlo zabrinjavajuće i štetno za društveni mir i narodno zajedništvo. Kada se dakle govori o stvaranju atmosfere „mržnje, straha i potencijalnog nasilja“, onda valja imati na umu da izjave poput spomenute ne samo obezvrjeđuju načelo presumpcije nevinosti nego vrijeđaju desetke tisuća hrvatskih, i ne samo hrvatskih obitelji, čiji su članovi mučeni i ubijeni nakon završetka drugog svjetskoga rata. To je okolnost koja tim zločinima daje dodatnu težinu. Moji nona i nono, koji su bili pripadnici partizanskog pokreta, znali su me, srećom, poučiti da razlikujem domoljubni antifašizam, koji jest naša povijesna

vrjednota, od mržnje, nasilja i osvete. Treba li podsjetiti na to da za te zločine nitko nije osuđen unatoč brojnim spoznajama o njihovim naredbodavcima i počiniteljima? Nažalost, upravo se to razdoblje hrvatske prošlosti, kako sam pokazala, često zlorabi za jednostrana etiketiranja. Podsjetit ću samo koliko je u proizvodnji ozračja ideološke isključivosti iskorištavana „svastika“ na Poljudu, a da počinitelji, i samim time ni motivi, nisu utvrđeni. Najlakše je lijepiti etikete i diskreditirati i diskvalificirati ljude, ali to nije prihvatljivo i tome ću se usprotiviti.

Kako sam spomenula, moja politička platforma, na kojoj sam dobila izbore, jest zajedništvo, a ne razdor. Želim da svi Republiku Hrvatsku osjećaju kao svoju domovinu i svoju državu, da u njoj mogu ostvariti svoje životne težnje u ozračju građanske ravnopravnosti, snošljivosti i mira. Međutim, isto tako očekujem da tom ozračju svi hrvatski državljani daju dužan prinos, pri čemu posebice smatram odgovornim ljude koji po naravi svoje javne službe imaju veće mogućnosti utjecati na stvaranje javnoga ozračja. Suglasna sam stoga s Vama da posebnu odgovornost u tome imaju i „politički čuvari ustavnosti i zakonitosti“. Očekujem od svih, a posebice od apostrofiranih, da primjenjuju jednaka mjerila u svojim javnim istupima. Očekujem od svih, a posebice od apostrofiranih, da se usprotive provokacijama i iritacijama svih vrsta, jednako onima koje vrijeđaju bilo koju manjinu, kao i bilo koju većinu. Snošljivost i izgradnja suživota stvar je uzajamnog uvažavanja, a ne beskrajnog jednostranog „popuštanja radi mira u kući“ i volontarističkog ideološkog arbitriranja.

Želim da hrvatsko društvo na temelju istinske snošljivosti, uvažavanja i otvorenosti istini prevlada razdiobe koje ga opterećuju. Vjerujem stoga da bi otvoren dijalog u političkim i znanstvenim forumima o tim pitanjima i prijedporima pridonio, ako ne jedinstvenim odgovorima, a ono svakako umanjivanju napetosti i širenju demokratske kulture i uvažavanju različitosti. Osobno, rado ću sudjelovati na tematskom okruglom stolu koji bi organizirao Klub zastupnika nacionalnih manjina Hrvatskoga sabora, a koji bi uključio sve koji su zainteresirani za unaprjeđenje ozračja dijaloga, uvažavanja i suživota u duhu državljanjskog zajedništva u našoj Domovini. Nadam se da u takvu nastojanju imam Vašu potporu.

S poštovanjem,

Kolinda Grabar-Kitarović

Na znanje:

1. prof. dr. sc. Željko Reiner, predsjednik Sabora RH
2. g. Tihomir Orešković, predsjednik Vlade RH